

## Ellenkezőleg!

ILLYÉS GYULA SZÜLETÉSÉNEK SZÁZADIK évfordulójára emlékezett a Híd 2002. évi 11-12. számában. Mivel a főszerkesztőnek az 1983. évi Illyés-ellenes cikke óta nem illik foglalkoznia a nagy magyar íróval, középiskolásokat kért fel, hogy elemezzék Illyés Egy sápadt nő egy kis szobában c. versét. Nem ám az Egy mondat a zsarnokságról-t! Az ilyen megemlékezés méltó a Hídhöz és hagyományaihoz.

A FENTIEKHEZ KAPCSOLÓDIK Bori Imre felelős és főszerkesztő interjúja, amelyet a Magyar Szónak adott (2000. december 29.). „A Híd visszanyerte régi fényét, talán tekintélyét is” – mondotta dr. Bori Imre akadémikus, miként a lap munkatársa nevezi a főszerkesztőt. Nem lehet tudni, melyik fényre gondolt az akadémikus: arra-e, melyben Mayer Ottmárék idején „fénylett”, vagy arra a tekintélyre, amelyet akkor „élvezett”, amikor Steinfeld Sándor vagy Olajos Mihály pártmunkások szerkesztették. Mindenesetre egy dologra igazi fény derült. Meg kell csak nézni a folyóirat fent említett számát, amelyben – a középiskolásokon kívül – elsősorban az újvidéki Magyar Tanszék tanárai jeleskednek írásaikkal, szám szerint tízen – akiknek műveit egyébként a „régifényét visszanyert” folyóirat minden számában megtaláljuk, mintha a tanszék folyóirata lenne, a többi munkatárs – közöttük egy új név sincsen – a folyóirat legtöbb számában viszontláthatja szellemi termékét. Na és itt van Fehér Kálmán verse is, de ezúttal nem Titót dicsőíti vagy siratja, hanem Cs. Simon Istvánt köszönti fel.

JUBILEUMOT ÜNNEPELT AZ ÚJVIDÉKI TV magyar szerkesztősége, fennállásának 35. évfordulóját. Ez azonban nem volt a vajdasági magyarság ünnepe is. Ennek a tévének a magyar nyelvű műsorait ugyanis még mindig azok az emberek készítik – kevés kivétellel –, akik végigszolgálták mind a kommunista, mind a miloševići rendszert, s ami ennél is rosszabb: tehetségtelenek, nem valók a kamera elé, beszélni nem tudnak, viselkedni nem tudnak. A vajdasági magyarságra nézve igazi csapás az Újvidéki Tévé magyar nyelvű műsora.

HIÁBA KERESIK BOSZNIA-HERCEGOVINÁBAN Radovan Karadžićot, a boszniai szerbek hírhedt

vezérét. Úgy elbűjt, hogy a legjobban kiképzett rendőrök sem tudnak nyomára jutni. Ugyanakkor azonban megjelent Újvidéken, a Zmaj Jovan utca egyik könyvkereskedésének kirakatában. Igaz, nem személyesen, furcsa is lenne, csak a könyve alakjában. Ott díszelgett a bolt kirakatában a költő-pszichiáter-államférfi-háborús bűnös könyve, az Ima čuda, nema čuda, mindenki láthatta. Illusztrálta Momo Kapor. Eszem ágában sincs feljelenteni Karadžićot, de ha az illetékesek elindulnak az adott nyomokon, például ha megkérdeznék Momo Kaport, hogy került hozzá a verseskötet kézírata, hogy illusztrálja, ha megkérdeznék az újvidéki könyvesbolt vezetőjét, hogyan jutott a könyvhöz, kiderülne, ki a kiadó, hogy került a kézirat a kiadóhoz, honnan, kitől kapták stb., akkor talán – egy verseskötet nyomán – el lehetne jutni abba a barlangba is, ahol Karadžić remetenapjait tölti. Lám, egy könyv is lehet nyom!

BOLDOGOK LEHETNÉNK, HOGY KÉT VAJDASÁGI is kapott Magyarországon díjat a Magyar Kultúra Napján, ám kedvünket elrontja, hogy kik kapták. Mert például a Márai Sándor-díjat egy volt kommunistának ítélték oda, pedig tudjuk, hogy Márai Sándor elszánt kommunistaellenes volt, s vajon mit gondol odafönt erről a díjról s azokról, akik odaítélték. A magyar kultúra lovagja címet pedig az a személy kapta, aki leginkább teadélutánok és bálók rendezésével tűnt ki. Micsoda mérce!

MÉG KÖRÜLBELÜL 700 MENEKÜLTKÖZPONT működik Szerbiában. Ezek volt kaszányák, művelődési házak és más épületek, ahol közösen élnek a Horvátországból, Bosznia-Hercegovinából és Kosovóból menekült szerbek. Lassan felszámolják a központokat, s másutt helyezik el azokat a menekülteket, akik nem akarnak visszatérni egykori otthonukba. A Danas című belgrádi napilag értesülése szerint a gondokat azzal akarják enyhíteni a hatóságok, hogy menekültelepeket létesítenek. Azaz: a szerbiai helységekben háztömböket építenek a menekültek részére, akik ezzel megszűnnek menekültek lenni, s Szerbia egyenjogú polgáraivá válnak. Ezt az építkezést anyagi-

lag támogatja az UNHCR, a községek pedig, ahol a menekültek lakást kapnak, ingyen adják a háztelkeket és a teljes infrastruktúrát. A hazatérni nem kívánó menekültek gondjainak egy része ezzel megoldódik, de két probléma születik. Az egyik: azok a községek, ahol a menekültlakások épülnek, vagy három hektár földet adnak a telek mellé, vagy a menekültcsalád legalább egy tagját munkához juttatják. Manapság, amikor mind több a munkanélküli, nem szabad kiváltságban részesíteni senkit, még a menekülteket sem. Az öslakosok munka nélkül maradnak, de beülnek helyükre (vagy az új munkahelyekre) a (volt) menekültek. Mellesleg: ha földet kapnak, meg tudják majd művelni? A másik gond: a Danas szerint eddig 60 ilyen menekülttelep létesült, a legtöbb – most tessék figyelni! – a Vajdaságban. Arról elfeledkeznek a hatóságok, hogy egy nemzetközi egyezmény szerint tilos megváltoztatni egy terület lakosságának nemzeti összetételét. Márpedig a menekültek letelepítésével ez történik. Nem is tudom megszámolni, hogy ez 1918 óta hanyadik letelepítés ebben a szerencsétlen Vajdaságban. S ez még csak a kezdet! Százvezrek nem akarnak visszamenni oda, ahonnan menekültek, százvezreknek kell lakást, földet, munkát teremteni. Valószínűleg ismét leginkább a Vajdaságban. Itt van föld, itt van beépítetlen terület, itt vannak szabad munkahelyek. S főleg akkor lesznek, ha az öslakosok továbbra is nagy számban elvándorolnak innen, hisz az ő számukra sem ingyen lakás, sem ingyen föld, sem új munkahely nem lesz.

MAGYARELLENES RÖPCÉDULÁK lepték el a télen az újvidéki Telepet, amely valaha magyarulka városnegyed (külváros) volt, az utóbbi években azonban utcáin csak elvétve hallani magyar szót. Egy újvidéki épület falán ez a felirat látható: „Szerbia a szerbeké. Kisebbségek, kifelé! Csetnikek”. Egy újvidéki kerítésen pedig ez a felirat jelent meg: „Magyarok, hűtőkocsikba!” Azaz: végezni velük, s hűtőkocsikban a Dunába dobni, mint az albánokkal tették. Ilyen nyugodtan él egy kisebbség a Vajdaságban 2003-ban.

MINDENKINEK AZ LEHET A VÉLEMÉNYE a titói korszakról, amit akar. Voltak, akik akkor jobban éltek, voltak, akik rosszabbul. De az, hogy a titói Jugoszláviában jobb érzés volt magyarnak lenni annak idején, mint Magyarországon, az már egy kicsit sok. Pedig ezt állítja a Magyar Szó washingtoni tudósítója február 10-i írásában. És állítja ezt az a személy, aki nagyon jól bevágódott az USA-ban, a Magyar Televíziót is tudósítja, de a titói Jugoszláviában ifjúkommunista vezető volt, főszerkesztő, tehát lehet, hogy jól érezte magát.

Ellentétben azokkal, akiket üldözött a kommunista rezsim, akiket bebörtönöztek, akiknek az OZNA-val vagy az UDB-vel volt dolguk, akiknek könyvét vagy lapját betiltották, akik állás nélkül maradtak, mert nem tetszettek a hatalomnak. Nem is szólva azokról, akiknek hozzátartozóit az a rendszer 1944/45-ben kivégezte. Igaz, nem volt jó Magyarországon a Rákosi-rendszerben, nem volt jó az 56-os forradalom után, amikor Kádár vérebei üldözték a szabadságharcosokat, amikor ezreknek kellett menekülniük szülőföldjükről. De azért ami a titó rendszert, és a magyarokat illeti... Hát arról beszélgethetnénk a washingtoni tudósítóval. Akinek ott most biztosan jobb, mint nekünk itt.

A SZABADCSAPATAIRÓL ELHÍRESEDETT ARKAN pártja, mely Szerb Egységpárt néven működik, azt a látszatot akarja kelteni, hogy semmi kifogása nincs a Szerbiában élő kisebbségek ellen. Hogy a látszat ezúttal csal, bizonyítja ennek a pártnak (SSJ) újjvidéki elnöke, aki úgy véli: „A Vajdaság tervezett alkotmánya szerint tartományunk olyan ország (!) lenne, ahol a nemzeti kisebbségek uralkodnak a nemzeti többség felett.” Természetesen nem vagyok hivatott az elnök értelmi képességeiről ítélni, de aki számolni tud, az könnyen rájön a nagy mellébeszélésre az elnök nyilatkozatában. Ha ugyanis összeadjuk az összes vajdasági nemzeti kisebbség lélekszámát (beleszámítva a cigányokat is), az messze lemarad az 1.321.807 vajdasági szerbtől. Hogy uralkodnának akkor a kisebbségek? Az ellen is tiltakozik Arkanék újvidéki szervezetének elnöke, hogy az alapokmány-tervezetben a vajdasági népeket „nemzeti közösség”-eknek nevezik. Az bántja, hogy a szerbek ugyanolyan nemzeti közösséget képeznek a tervezet szerint, mint a kisebbségiek. Az szerinte lehetetlen: azért a magyarok, horvátok, ruszinok stb. mégsem hasonlíthatók össze, nem hozhatók egy nevezőre a többséggel! A ma már csak törpepártnak számító SPO (Vuk Drašković pártja, amelynek nincs képviselője egyetlen parlamentben sem) zombori Kerületi Bizottságának szóvivője ugyancsak bírálta az alapokmány-tervezetet, mert állítólag ellentétben van a most még hatályos szerbiai alkotmánnyal, mondván, hogy jelenlegi alakjában ez a tervezet a vajdasági kisebbségek túsza. Na szép! A készülő vajdasági alaptörvény a nemzeti kisebbségek túsza! Ezt ugyan nem okolta meg részletesen, de szavai mindent elárulnak. Azt ugyanis, hogy ebben a tartományban mindennek a kisebbségek az okai, hogy az alaptörvény a kisebbségek kedvéért készül, nekik kedvez, őket részesíti előnyben, ha tehát nem volnának... akkor minden rend-

ben lenne! De nem lenne, mert mindaz, amit Nikola Pajčić állít, nincs is benne a tervezetben, nem is lehet, s nem is lesz. Ő, úgy látszik, az egyenjogúságot tartja a túszejtés okának. Mindenesetre ő a kisebbségek elleni uszítás mestere. Eszmeileg egy húron pendül az újvidéki magyarelles röpcédulák és falfirkák szervezőivel. Vagy talán az ihletőjük?

**HASONLÓKÉPPEN VÉLEKEDIK – MÁS ÖSZSZEFÜGGÉSBEN – ČEDOMIR POPOV**, a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia újvidéki tagja. „A Vajdaságban történelmi valótlanosságokat terjesztenek arról, hogy a Vajdaság sohasem volt Szerbia része, de elfelejtik azt a történelmi tényt, hogy a Bácska, Baranya és Bánát Nagy Népgyűlése 1918. november 25-én úgy határozott: a Vajdaságot először csatolják Szerbiához, majd hat nap múlva Jugoszláviához.” Tagadhatatlan történelmi tény, amit az egyébként történelemtanár Popov mond. Ám azt meg sem említi – mert neki az talán természetes -, hogy annak a Népgyűlésnek a megválasztásában csak szerbek vettek részt, hogy a több mint 700 képviselő közül egy, ismétlem, egy volt magyar és hat német. És akkor, Popov szerint, a Vajdaság döntött a Szerbiához való csatlakozásról! Azt is sietett hozzátenni Popov a Novostinak adott nyilatkozatában (2003. február 23. 12. old.), hogy „hamisak azok az állítások, hogy Szerbia kifosztotta a Vajdaságot”. Állítását semmivel sem támasztotta alá. A fordítottját már a múlt század húszas éve óta a verebek is csiripelik. Van még egy csemege Popov nyilatkozatában. Azt mondja: „Kraljević Markórol és Miloš Obilićról Prileptől Szentendréig és Negotintól Rijekáig énekelnek.” Ez nem egyéb, mint igénybejelentés a macedón Prilepre, a magyar Szentendrére és a horvát Rijekára. Popov szerint valószínűleg ez nem hegemonizmus.

**NEM HAGYHATJUK SZÓ NÉLKÜL** két vajdasági fiatalembernek a szegedi JATE-n szerzett oklevele honosításának ügyét. Az eset közismert. Milyen következtetést lehet az egészből levonni? A Magyar Tanszék (a továbbiakban MT) bünteti azokat, akik magyarországi egyetemeken szereznek magyartanári oklevelet. Van ebben szakmai irigység, féltékenység is, de az oklevelek el nem ismerésének igazi oka más. Azok, akik az anyaországban jártak középiskolába, egyetemre, főiskolára, más nevelést kaptak, mint ami az újvidéki MT tanárainak tetszik. Most már nem a Rákosi- vagy Kádárkorszak tanárai oktatnak odafent, nem a Király Istvánok és Pándi Pálok viszik a szót, nemzeti szellemű nevelést adnak a magyarországi iskolák, egyetemek. És ez az, ami az MT tanárait bántja. Ők szívesebben látnák a titói,

jugoszláv szellemiségű nevelést, amilyent annak idején Sinkó Ervinék adtak. Az újvidéki MT-n még kísért Sinkóék szelleme, a jugoszlávság, a titóizmus. Ott még elutasítják a magyar szellemű nevelést, irodalomoktatást. Tehát az a kilenc vizsga, amelynek fejében honosították volna Pressburger Csaba és Szakmány György Szegeden szerzett tanári oklevelét, csak kifogás. A nemzeti szellemtől félnek az MT-n, azt akarják megállítani a határon. Ezért van sürgősen szükség az MT-n őrsegváltásra, ezért kell az MT ajtait megnyitni a szabad szellem, a magyar szellemiség előtt.

**ALIGHOGY A SZERBIAI KÉPVISELŐHÁZ ELFOGADTA** Az emberi és kisebbségi jogokról és a polgári szabadságokról szóló okiratot, a jobboldali, ellenzéki pártok máris tiltakoznak, kifogásokat emelnek ellene. Értem én, hogy nem tetszenek nekik sem az emberi, sem a kisebbségi, sem a szabadságjogok, de kifogásaik nevetségesek és ésszerűtlenek. Borislav Pelević, az Arkan-párt vezére például azt állítja, hogy ez az okirat nem védi eléggé sem a kisebbségek, sem a többségi nép jogait, de támogatja a szeparatizmust. Đarko Obradović, az SZSZP parlamenti frakciójának vezetője szerint az okirat legnagyobb hibája, hogy a kisebbségi jogok mellett nem tartalmazza a kisebbségek kötelezettségeit is, mintha az alkotmányban és a törvényekben nem volnának lefektetve. Dragan Tomić, Ivković pártjának képviselője szerint a helyenként számbelileg kisebbségben lévő szerbek jogai továbbra is veszélyeztetettek lesznek. (A szerbek sehol sem lehetnek kisebbség! – mondotta egykor Milošević.) Zoran Čirkovićnak, az Új Szerbia frakcióvezetőjének véleménye az, hogy az anyanemzet tagjait megfosztották jogaiktól. Mindennek a kisebbségek az okai tehát, őket ki kell radírozni az alkotmányból, a törvényekből, az okiratokból, esetleg átadni őket a Fehér Sasoknak vagy más szabad csapatoknak, s akkor minden rendben lenne. Dragan Lazić SZDP-s képviselő ellenzi a vajdasági községek nemzetiségi alapon való összekapcsolódását, de nem kifogásolja a kosovói szerb községek hasonló módon való társulását. Túltesz mindezen Dušan Bajatović, az SZSZP vajdasági bizottságának elnöke. Szerinte a Vajdaság készülő alapokmánya megeremti a kisebbségi terror mechanizmusát. Ezért aztán tüntetésre szólítja fel szocialistáit Nenad Čanak, a vajdasági képviselőház elnöke ellen. Végső céljuk Čanak és – tessék elképzelni! – Kasza József szerbiai kormányfőhelyettes megbuktatása. Bajatovićtól egyébként mást nem is lehet elvárni.